

INFOs redaktion:**Ansvarshavende redaktør:****Revisionschef Thorkild Jakobsen**

☎ 35 29 28 50

Told- og Skatterevisionen**Øvrig redaktion:****Frede Bech Poulsen**

☎ 32 53 09 89

Revisor Nina Belcaid

☎ 33 33 10 37

Unibank A/S, Finansrevisionen**Revisor Bente Hallberg**

☎ 33 75 64 08

Post Danmark, Intern Revision**Revisor Tina Møllerup Laigaard**

☎ 35 29 28 61

Told- og Skatterevisionen**EDB-revisor Claus Deela**

☎ 35 29 28 66

Told- og Skatterevisionen**Revisor Pui Fong Yau**

☎ 44 42 11 49

Novo Nordisk**Revisor Gert Stubbjær**

☎ 33 55 42 84

Codan Forsikring**Redaktionens adresse:****IIA INFO****c/o Told- og Skatterevisionen****Toldbodgade 57 - 61****1253 København K**

☎ 35 29 28 50

Indhold:

Leder	2
v/Søren Kongsbo	2
Nye medlemmer	2
v/Frede Bech Poulsen	2
Redaktøren	2
v/ Thorkild Jakobsen	3
Anmeldelse af månedsmøder	3
v/Nina Belcaid	3
Aktivitetsskalender	4
v/Ane Marie Christensen	4
Evaluering af foreningens kurser	5
v/Nina Belcaid	5
Samarbejdsudvalg	7
v/Søren Kongsbo	7
Koordinering af ERFA-grupper	7
v/Nina Belcaid	7
Artikler	8
v/Redaktionen	8
Opslagstavlen	14
Mærkedage	14
v/ Redaktionen	14
Udnævnelse	15

Synspunkter, der kommer til udtryk i medlemsbladet, behøver ikke nødvendigvis at svare til bestyrelsens opfattelse eller være udtryk for foreningens officielle standpunkt.

Leder**v/Søren Kongsbo****Etik og intern revisor**

I den offentlige debat har der igennem den senere tid hyppigt været indlæg fremme om etik. Etisk adfærd og etisk regnskab er begreber, der har været diskuteret og inddraget i debatten.

Har denne debat ført til resultater eller er det bare en gang ordekvilibrisme uden hold i realiteter?

Det er svært at vurdere uden et tilstrækkeligt gennemarbejdet materiale dækkende et bredt spektrum af både private og offentlige virksomheder. Skræmme eksempler skorter det med. Manglende etisk adfærd både i forhold til personale, kunder og andre interessenter er der eksempler på.

Denne mangel på alvor i en række tilfælde afspejler jo klart, at det er ønskeligt udadtil at markere et højt etisk stade, men tit vil der først være plads hertil, når en række økonomiske mål er opfyldt. Med andre ord indgår de etiske mål ikke på linie med de økonomiske.

Hvad stiller vi op som interne revisorer?

Det er her vigtigt, at vi nøje holder os de etiske regler i vore retningslinier efterrettelige. Jeg tænker her især på, at den interne revisor må være sig bevidst om sin adfærd og ikke bringe sig i situationer, der kan kompromittere omdømme og personlig integritet. Adfærdens bør være præget af retskaffenhed og hæderlighed.

Foruden de rent faglige kvalifikationer er det meget væsentligt, at vi fortsat holder os ovennævnte skarpt for øje.

Jeg kender ikke eksempler på, at medlemmer af IIA ikke har overholdt vore etiske regler, men jeg vil gerne understrege, at det er vigtigt at forsætte denne linie således, at interne revisorer

fortsat kan fremstå i offentligheden på en respekteret måde.

Nye medlemmer**v/Frede Bech Poulsen**

INFO byder velkommen til:

ALKA Forsikring
Revisionschef Ole H. Esbensen.

Erhvervsfremme Styrelsen
Controller Mette Larsen.

Tryg-Baltica
Afdelingsdirektør Poul-Erik Winther Larsen.

DONG
Intern revisor Poul Madsen.

Coca-Cola Tapperierne A/S
Internal Control Manager Kim Rolf.

Jyske Bank
Revisionschef Henning Sørensen.

Redaktøren

v/Thorkild Jakobsen

Det mest markante ved sommeren 1998 er, at det har regnet og regnet, men det har ikke været med indlæg til INFO!

Det anfægter imidlertid ikke redaktionen, så vi fortsætter med vore bestræbelser på at komme mere i kontakt med vore læsere.

Det kommer bl.a. til udtryk ved, at INFO denne gang er vedlagt en slip, som vi beder vore læsere, dvs både IIA's medlemmer og deres medarbejdere, om at bidrage til en mindre undersøgelse. Redaktionen vil herigennem afdække eventuelle laguner i forhold til den information, der har interesse for vore læsere.

Undersøgelsen vil blive gentaget med jævne mellemrum.

INFO vil iøvrigt fra og med dette nummer udbygge opslagstavlen, som giver oplysninger om sammensætningen af IIA's bestyrelse og om relevante telefonnumre mm. Vi håber, at opslagstavlen kan være til hjælp for læserne.

Endelig kan redaktøren berette, at INFO's redaktionsmøder efter at redaktionen er blevet "fuldtallig" har bragt så mange spændende og gode ideer frem til fremtidige indlæg.

Vi håber at kunne præsentere nogle af dem i næste nummer. Foreløbig god fornøjelse med INFO nr. 9.

Anmeldelse af månedsmøder**v/Nina Belcaid****Referat af årsmøde i foreningen af interne revisorer den 11. juni 1998**

Af cand polit Nina Belcaid

Foreningen af Interne Revisorer afholdte årsmøde den 11. juni 1998, og havde i den forbindelse inviteret to foredragsholdere. Personerne var:

Jørgen Birger Christensen, cheføkonom i Den Danske Bank.

Kirsten Jacobsen, folketingsmedlem for Fremskridtspartiet.

Jørgen Birger Christensen havde det første indlæg, der omhandlede ØMU'en og problemstillinger i relation til ØMU'en og euro'en. Det var et meget veldisponeret indlæg, og Jørgen Birger Christensen formåede på trods af emnets bredde, på en times tid at føre forsamlingen rundt gennem en række begreber og diskussionspunkter omkring ØMU'en. Gennemgangen var i hovedtræk disponeret således:

- Køreplan
- Hvad er Euroland for en størrelse ?
- Kan møntunionen holde i længden?
- Overgangen til anvendelse af Euro'en
- Virksomhedernes forberedelse og vilkår.

Ifølge Jørgen Birger Christensen er vi nu i sidste del af 2. fase. 3. fase begynder den 1. januar 1999, hvor Euro'en introduceres som elektronisk betalingsmiddel. 3 år senere overgår man til fysiske sedler og de efterfølgende 6 måneder udfases de nationale valutaer. Pr. 1. juli 2002 er Euro'en den eneste valuta for landene tilknyttet ØMU'en.

Pr. 31. december 1998 kendes Euro'ens værdi, idet den er fastlagt til at udgøre 1 ECU. Således vil valutaer udenfor ØMU alligevel påvirke Euro'ens værdi, idet der tages udgangspunkt i 1 ECU, hvor eksempelvis danske kroner indgår i ECU'ens værdi.

Euroland som magtfaktor blev gennemgået. Euroland vil blive en økonomisk og handelsmæssig magtfaktor, idet der er bosat 287 mio. mennesker, 24 % af verdens BNP vil stamme fra Euroland og 19 % af verdenshandelen. Desuden må det påregnes, at Euroland vil blive en relativ lukket økonomi med forholdsmæssig lav eksport (15 %), idet medlemslandene indbyrdes har meget handel.

Der er en forskel på de enkelte landes holdning til en møntunion. Blandt andre er Tyskland og England skeptiske, hvorimod Italien er særdeles positiv. Forklaringen herpå skal, ifølge Jørgen Birger Christensen, ses som et udtryk for de enkelte landes aktuelle økonomiske situation, og de konsekvenser man regner med at Euro'en vil have for de enkelte landes økonomi.

Man kan, ifølge Jørgen Birger Christensen, forestille sig, at en fælles møntunion vil afstedkomme en væsentlig større gennemsigthed på markedet dog med en øget konkurrence. Dette vil stille større krav til virksomheder indenfor og udenfor Euroland.

Alt i alt et spændende foredrag med gode indfaldsvinkler. Et emne, der på grund af dets bredde og betydning sagtens kunne have været af betydelig længere varighed, men samtidig et indlæg, der med den indbyggede tidsbegrænsning, gav et godt overblik over ØMU'en og de dertil knyttede problemstillinger. Såfremt man er interesseret i plancherne fra Jørgen Birger Christensens indlæg kan disse rekvireres ved henvendelse til Tina Møllerup Laigaard på telefon 35 29 28 61.

Efterfølgende gav Kirsten Jacobsen, medlem af Folketinget, en både underholdende og tankevækkende gennemgang af hendes aktuelle sager så som EU-lønninger, Færø-sagen, Pinsepakken, registreringsafgifter på motorkøretøjer i Danmark contra Færøerne m.m. Foredraget havde egentlig mest karakter af et politisk indlæg med mulighed for debat og spørgsmål, og det egner sig derfor ikke til et egentligt referat. Der var undervejs en pæn spørgelyst, hvilket bekræftede

de gennemgåede sagers aktualitet og væsentlighed for os som borgere og revisorer.

Årsmødet sluttede 16.40, hvilket var en del senere end planlagt, men da foredragsholderne begge, på hver deres måde, havde meget på hjerte og formåede at formidle det til et interesseret publikum, havde tiden fået vinger.

Aktivitetskalender

v/Ane Marie Christensen

I den kommende periode er der planlagt følgende månedsmøder:

12. november 1998

Månedsmøde.

Sted: **Hotel Kong Frederik,
Vester Voldgade 25-27**

Emne: Revisionsplanlægning og risikoanalyse.
v/ statsautoriseret revisor Anders O. Gjelstrup,
Deloitte & Touche.

10. december 1998

Månedsmøde.

Sted: **Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 - 33**

Emne: Nyt om skat.

v/ skattechef Preben Bertelsen, BG Bank A/S.

Bemærk, at Ingeniørhuset den 1. oktober 1998 får nyt domicil i Kalvebod Brygge 31-35.

Tilmelding til månedsmøder sker til Bente Christensen, Post Danmark, Intern Revision, ☎ 33 75

64 02 eller FAX nr. 33 32 90 10 senest mandagen før afholdelse af månedsmødet.

Evaluering af foreningens kurser v/Nina Belcaid

Anmeldelse af Kursus i Operationel revision i Ebeltoft den 28. og 29. maj 1998

v	v	v		
---	---	---	--	--

Velkomstdrink

Den obligatoriske velkomst bestod af en præsentation af mesterkokkene Lars Kiertzner og Tage Rasmussen fra Århus Handelshøjskole samt 23 prøvespisere fra intern revision i en række store virksomheder. Det viste sig, at prøvespiserne stort set var på samme faglige niveau, hvilket var med til at forbedre udbyttet af middagen.

Førretter

Vi startede med at nyde revision set fra ledelsens synspunkt herunder betragtninger om forskellen mellem ydelser fra intern og ekstern revision samt gennemgang af IIA standarder.

Vi fortsatte derefter med en gennemgang af traditionel ledelse og TQM (Total quality management) ledede virksomheder.

Ingredienserne heri udgør alene en hel festmiddag, og serveringen kunne måske med fordel have været udeladt fra denne menu. Det skal dog siges, at retten var med til give appetit til en række gruppearbejder samt til at forstå at opgaverne indenfor operationel revision stort set er ubegrænsede.

Hovedretter

Der blev først serveret en generel gennemgang af operationel revision herunder definitioner (krydret med effektivitet og adækvans) samt forskellene til finansiel revision, herunder blev forudsætningerne for intern revisions ansvar og målsætning for at udføre operationel revision i forhold til revisionsvejledning nr. 1 præsenteret.

Revision og intern kontrol, herunder gennemgang af COSO rapporten om intern kontrol og komponenterne i intern kontrol (kontrol miljø, risikovurdering, information & kommunikation og kontrolaktiviteter) var næste punkt på menuen. Vi vil stærkt anbefale, at COSO rapporten bliver serveret som en særskilt middag, da emnet fortjener at blive serveret som mere end en appetit-vækker.

Serveringen af de forskellige typer af operationel revision henholdsvis risiko eller "value for money" orienteret, blev krydret med rimeligt store gruppearbejder.

Da det hovedsageligt er et 4½ dages amerikansk IIA-kursus, der er kogt ned til et 2 dages dansk kursus, måtte en af hovedretterne "proces approach" udgå. Deltagerne fik efterfølgende opskriften tilsendt til behagelig hjemmekokkeri.

Dessert

Revisors rapportering, blev serveret som en meget hurtig og let afslutning på middagen.

Samlet menu vurdering

Det er en stor 1. gangs menu til 2 dage, hvilket også kokkene måtte sande. Hertil en række meget store gruppearbejder til 4 grupper med 5-6 m/k deltagere, så torsdagen sluttede kl. 22:30 selvom det var fodbold- og Amsterdamvalgften og "pinsefredag" sluttede kl 16:00.

Udvidelse med 1 kursusdag, mindre gruppestørrelser samt tilskæring og målretning af gruppearbejder ville forbedre udbyttet. Samtidig bør en kursusdag slutte senest kl. 18:30, så der er mulighed for at udveksle erfaringer under sociale

former med sine kollegaer. Hertil burde det også overvejes om kurset kunne afholdes på Sjælland, da 80% af deltagerne kommer herfra.

Men alt i alt en godt sammensat menu med vel-smagende enkelretter, tilberedt af 2 dygtige kokke, der kan deres håndværk, så det giver 3 fluben ud af 5 mulige. Så når arrangementet bliver afholdt igen, er det absolut et besøg værd.

Deltagere fra DSB Intern revision

Forberedelseskursus til CIA-eksamen.

Af revisor Per Zeilich Hald, Intern Revision, Post Danmark

Vi er 2 revisorer fra Post Danmarks interne revision, der deltog i forberedelseskurset til CIA-eksamen. Kurset blev afholdt i IIAs regi på Hotel Gran Marina i Helsinki fra den 31. marts til den 4. april 1998.

Underviser var Roger McDaniel, som kommer fra USA. Han er fast tilknyttet som underviser på forberedelseskurser rundt om i verden. Til dagligt virker han som rådgiver for interne revisionsafdelinger.

Vi var 2 danskere, én svensker og 7 finner, der deltog på kurset. I forbindelse med præsentationsrunden fandt vi ud af, at hovedparten af kursuddeltagerne havde været til CIA-eksamen én eller flere gange.

CIA-eksamen er delt i 4 dele, hvor emnerne er den interne revisionsproces, den interne revisors færdigheder, ledelseskontroller og informationsteknologi samt revisionsmiljø.

Kurset var tilrettelagt med undervisning fra 9 til 17 hver dag. Der blev arbejdet med ét emneområde hver dag - dvs. én eksamensdel pr. kursusdag. I undervisningen blev der fokuseret på de emner indenfor hver eksamensdel, som erfaringsmæssigt volder de største vanskeligheder for eksaminanterne. Af emner der blev arbejdet med kan nævnes: Revisionsstandarder, edb-revision, adfærdsteorier, ledelsesteorier, informationsteknologi, kvantitative metoder, regnskabsvæsen, finansiering samt mikro og makro-økonomi. Hertil kommer en række gode råd til eksamensforberedelse og besvarelesteknik.

Undervisningsformen var tilrettelagt på den måde, at vi selvstændigt - eller i samspil med side- manden - skulle løse multiple-choice-spørgsmål eller essay-spørgsmål fra tidligere eksamener. Opgaverne blev efterfølgende gennemgået i fællesskab på klassen.

Jeg kan varmt anbefale, at de - der står overfor en CIA-eksamen - deltager i et forberedelseskursus. Kurset gav mig et billede af mine stærke og mindre stærke sider samt en række input til min videre forberedelse. Ikke mindst gav kurset mig det sidste spark (det er endnu uvist om sparket var hårdt nok) frem mod eksamen i maj måned.

CIA review course

Af revisor Lisbet Juul Larsen, Intern Revision, Post Danmark

IIA holdt i foråret et forberedelseskursus til CIA-eksamen. Kurset blev afholdt i Finland ved Roger McDaniel, som er CPA fra USA.

På kurset deltog ca. 9 interne revisorer fra Danmark, Sverige og Finland. Det lave deltagerantal gjorde, at der var god mulighed for debat.

Kurset var struktureret således, at der var afsat en dag til hver del af eksamen.

- del I omfatter revisionsprocessen, etik og revisionsstandarder, samt bedragerirevision
- del II omfatter problemløsning, kommunikation, organisation og statistik
- del III omfatter organisation og ledelse, informationsteknologi, internt regnskabsvæsen, samt kvantitative metoder
- og endelig omfatter del IV eksternt regnskabsvæsen, finansiering, nationaløkonomi, skat og marketing.

Den første dag gennemgik Roger McDaniel endvidere nogle forskellige læse- og eksamensteknikker. Herunder kom han med forslag til en mere struktureret opgaveløsning, ligesom væsentlige og mindre væsentlige områder i pensum blev fremhævet.

Der blev ikke givet nogen dybdegående gennemgang af stoffet. Dertil er området for omfattende. I stedet gav Roger McDaniel en overordnet gennemgang af de vigtigste emner. Desuden blev nogle enkelte udvalgte emner behandlet mere i dybden. Blandt andet mere komplicerede emner som statistik og kvantitative metoder.

Som supplement til gennemgangen blev der løbende løst opgaver.

Iøvrigt blev deltagerne henvist til et meget omfattende kursusmateriale.

Alt ialt var det et udbytterigt kursus, som dog krævede et vist forudgående kendskab til de emner, som er omfattet af eksamen. Det var desuden interessant at høre, hvordan interne revisorer

i andre lande griber opgaven an, og om hvilken indflydelse kulturelle forskelle kan have på revisionen.

Samarbejdsudvalg

v/Søren Kongsbo

FSR / FIK / IIA

Under møder i samarbejdsudvalget er bla. følgende emner blevet behandlet:

- Publikationen "God IT-skik", der nu er i slutfasen.
- IT-håndbogen, hvor arbejdet fortsat skal intensiveres.
- Kurser

Rigsrevisionen og IIA

Kontaktudvalget har fortsat møderækken, der, som nævnt i INFO nr. 8, tillige har givet anledning til afholdelse af en temadag den 28. maj 1998 for interne statslige revisioner.

Temadagen blev afviklet med indlæg fra såvel Rigsrevisionen som repræsentanter fra statslige institutioner / enheder. Temadagen gav rig mulighed for udveksling af erfaringer og viden de enkelte institutioner og Rigsrevisionen imellem.

Forløbet viste, at der er interesse og et fremtidigt behov for afholdelse af flere temadage. Temadagene, der også i fremtiden vil blive afholdt i Rigsrevisionens regi, har dog ikke fundet sin endelige form.

Koordinering af ERFA-grupper

v/Nina Belcaid

Vi har i flere omgange opfordret IIA's læsere til at oprette ERFA-grupper, hvis de havde behov

herfor. Vi har modtaget en henvendelse, der ønsker etablering af en ERFA-gruppe om SAP. Redaktionen tager desuden initiativ til, at der etableres følgende ERFA-grupper med et redaktionsmedlem som koordinator.

Koordinatoren for hver enkelt ERFA-gruppe vil være behjælpelig med at formidle kontakten samt være med til et opstartsmøde om emnet.

- "Projektrevision" ved Claus Deela
- "Besvigelser" ved Pui Fong Yau
- "Revision i SAP/R3-miljø" ved Tina M. Laigaard.

Bagerst i bladet findes en "slip", som du kan benytte.

Projektrevision

IIA INFO indeholder i dette nummer en artikel om projektrevision. Meget kort fortalt kan projektrevision hjælpe organisationen med et uvildigt situationsbillede af projektet, hvor opgavens natur er underordnet (håndværket projektstyring i fokus), til brug for fx. going concern overvejelser.

Såfremt du måtte have interesse i at dele dine egne erfaringer med andre eller få et indblik i området, så kontakt koordinator Claus Deela fra redaktionen.

Besvigelser

På verdensplan frembringes i medierne fra tid til anden "afsløringer" vedrørende bevigelse.

Svig finder sted i velrenomerede virksomheder... i kritiske situationer...

Svig begås af enkeltpersoner... af flere personer sammen... af menige medarbejdere... af ledelsesgrupper...

Motiver bag svig...for egen vinding... manipulation af interessegrupper...

- Finder besvigelser sted i danske virksomheder? - hvad med din virksomhed?
- Hvilke symptomer indikerer, at der finder besvigelser sted?
- Hvad er intern revisions rolle og ansvar?
- Hvilke forebyggende foranstaltninger kan iværksættes mod svig?
- Gennemførelse af undersøgelser mod besvigelser?
- Opdagelse og kontrolforanstaltninger?

Har emnet din interesse, og ønsker du at kontakte andre interesserede, udveksle erfaringer/meninger mv., kan du kontakte koordinator Pui Fong Yau fra redaktionen.

Om Revision i SAP/R3-miljø

Redaktionen har modtaget en opfordring til etablering af en ERFA-gruppe for interne revisorer i SAP/R3-miljø.

Gruppen retter henvendelse til revisionschefer og andre ledende revisorer i virksomheder, som enten har implementeret SAP/R3, eller som står for at skulle implementere systemet.

Såfremt du er interesseret i at deltage i denne erfa-gruppe, kan koordinator Tina Laigaard fra redaktionen kontaktes.

Artikler v/Redaktionen

Et eksempel på virksomhedsetik
af Frede Bech Poulsen

I fortsættelse af artiklen i INFO nr. 7 fra december 1997 om etik og intern revision kan det oplyses, at IBM Danmark i mange år har haft etiske retningslinier, som de ansatte forventes at følge under overskriften "IBM Forretningsetik". Retningslinierne, som en meget stor del af medarbejderne regelmæssigt over for ledelsen må bekræfte, at de er læst og forstået, har været gældende i mindst 25 år, dog justeret i takt med udviklingen.

De forskellige afsnit beskriver et område, hvor medarbejderne har et særligt ansvar over for IBM, som følger, men her i uddrag:

Medarbejderen og jobbet.

- Hvis du får kendskab til en ulovlig eller uetisk situation, skal du straks underrette IBM (nærmeste leder) om, hvad du ved eller har hørt.
- Personlig optræden, som kan påvirke IBM's omdømme i relation til kunder, leverandører, konkurrenter og offentligheden. Hvis IBM-ledelsen finder, at ens personlige opførsel på eller uden for jobbet skader ens eller andre medarbejders arbejde eller firmaets retmæssige interesser, vil IBM skride ind med disciplinære sanktioner, herunder afskedigelse.
- IBM tolererer ikke racistiske eller religiøst nedsættende bemærkninger.
Der opbevares kun oplysninger om medarbejderen, som vedrører ansættelsesforholdet. Personlige oplysninger videregives normalt kun til udenforstående med medarbejderens tilladelse.
- Beskyttelse af IBM's aktiver, som har betydning for IBM's konkurrenceevne, herunder videregivelse af interne informationer, samt utilsigtet videregivelse af fortrolige oplysninger.
- IBM's aktiver må kun bruges til IBM's formål eller formål, som ledelsen har givet tilladelse til.
- Den voksende anvendelse af interne informations- og kommunikationssystemer i IBM's arbejde kræver ubetinget, at der værnes om deres sikkerhed.

- Direkte forespørgsler fra f.eks. journalister skal henvises til kommunikationsafdelingen.
- Ved ansættelsen blev alle medarbejdere bedt om at underskrive en aftale, som gav visse forpligtelser med hensyn til ophavsret og behandling af fortrolige oplysninger.

IBM's forretningsetik.

- Man skal optræde etisk og overholde loven i alle forretningsmæssige sammenhænge, uanset om man er sælger, indkøber eller repræsenterer IBM på anden vis.
- Giv aldrig vildledende eller direkte forkerte oplysninger til nogen.
- Når du skal vælge mellem konkurrerende leverandører, skal du vurdere alle kendsgerninger upartisk for at finde den bedste leverandør, uanset om du arbejder i indkøb, marketing eller en anden afdeling.
- Man må ikke prøve at udøve indflydelse for at opnå "særbehandling" fra en bestemt leverandør, og der må ikke gennemføres en betinget handel.
- IBM's ledelse skal omgående gøres opmærksom, hvis der fremkommer påstande om at IBM har medvirket til overtrædelse af offentlige udbudsbestemmelser.
- Undgå ukorrekte og vildledende udsagn om konkurrenter. Det er IBM's politik at sælge produkter og serviceydelser på deres kvalitet og ikke ved at nedvurdere konkurrenters produkter og serviceydelser.
- Hvis en konkurrent har faet en juridisk gældende kontrakt fra en kunde, tilbyder vi ikke kunden tilsvarende IBM produkter, før konkurrentens udstyr er installeret eller servicen ydet.
- Der er særlige retningslinier, der beskriver, hvordan man skal forholde sig til autoriserede IBM-forretningspartnere.
- Når man er i kontakt med konkurrenter, skal man undlade at drøfte prispolitik, aftalevilkår mm. Bringer en konkurrent eksempelvis fortrolige oplysninger på bane bør man omgående gøre opmærksom på, at man ikke ønsker at drøfte dette.

Oplysninger om andre - også konkurrenter. Man bør ikke bruge upassende metoder til at indsamle oplysninger (forretningshemmeligheder og fortrolige oplysninger), specielt om konkurrenter. Forudsætningen for at modtage fortrolige oplysninger er, at der er indgået en aftale om betingelserne mellem IBM og den pågældende virksomhed.

- Software, der erhverves fra andre, skal behandles med særlig omhu, da software er beskyttet af copyright, evt. også patentbeskyttet eller lovbeskyttet som forretningshemmelighed.
- Bestikkelse, gaver og lignende. Det er acceptabelt at modtage almindelige forretningsmæssige opmærksomheder, som f.eks. måltider, forudsat at det holdes på et rimeligt niveau, men hverken medarbejderen eller nogen af familien må bede om eller modtage penge eller gaver fra en leverandør eller kunde, hvis det kan udlægges, som om det har forbindelse med IBM's forretningsforhold. Modtager man en gave skal nærmeste leder straks underrettes og gaven returneres. Kun hvis der er tale om gaver af ubetydelig værdi må de beholdes.
- Forretningsforbindelse med offentlig ansatte. Her er der særlige regler for, hvordan forhandling med en offentlig kunde bør gennemføres, eksempelvis at visse gratis ydelser til andre kunder måske er lovstridig, når det drejer sig om offentlige ansatte.
- Det er IBM's politik at rette sig efter alle love og bestemmelser, der gælder i forhold til vores forretning.

I fritiden.

- Interessesmodsætninger. Man skal forsøge at undgå situationer, hvor ens loyalitet bliver splittet, hvis man involveres i aktiviteter eller har personlige interesser på IBM's bekostning. Man må selvfølgelig ikke markedsføre produkter eller serviceydelser i konkurrence med IBM.

- Generelt må man ikke være leverandør til IBM eller repræsentere en leverandør til IBM.
- Du må ikke udføre eller tilbyde ikke-IBM-arbejde på IBM's område eller inden for IBM's arbejdstid.
- Du må ikke have økonomiske interesser i virksomheder eller organisationer, som IBM har forretningsmæssige forbindelser til eller konkurrerer med, hvis dette kan føre til eller give udseende af en interessesmodsætning mellem dig og IBM.
- Mens du er ansat i IBM, kan du få adgang til oplysninger om IBM eller andre firmaer, der endnu ikke er offentliggjort. Brug af sådanne interne eller ikke-offentliggjorte oplysninger for egen økonomisk vinding er ikke kun forkert - det kan også være direkte ulovligt.

Medarbejdere og offentlige hverv.

- Spørgsmålet om at undlade at stemme. Det er vigtigt, at man her grundigt overvejer sin situation, hvis der eksempelvis i et udvalg eller bestyrelse skal tages stilling til indkøb af et IBM produkt eller serviceydelse. Uanset hvilken stilling man tager, bør man gøre det klart, at man er ansat i IBM.

Deltagelse i det politiske liv.

- IBM yder ikke bidrag eller anden form for betaling til politiske partier eller kandidater. Ens arbejdstid kan være en slags bidrag eller støtte. Derfor kan IBM ikke betale medarbejderen for den tid man evt. bruger i forbindelse med politisk arbejde.

Hvis nærtstående arbejder i branchen.

- I en sådan situation må man være ekstra påpasselig med hensyn til sikkerhed, fortrolige oplysninger og interessesmodsætninger. For at fjerne enhver tvivl bør situationen vurderes sammen med nærmeste leder.

For at undgå enhver misforståelse skal det bemærkes, at ovenstående er uddrag fra IBM's "Forretningsetik" og dermed ikke fyldestgørende, men måske kan det inspirere andre virk-

somheder, der for øjeblikket er optaget af at beskrive deres etiske målsætning.

Intern revision i forsikringsvirksomheder

af Gert Stubkjær, cand.merc.aud,
Codan Forsikring

I forsikringsvirksomheder er der lovkrav om, at der skal være både ekstern revision og intern revision.

Den interne revisionschef skal være ansat af selskabets bestyrelse og skal påtage årsregnskaberne efter samme principper som for den eksterne revision. Den interne revision har tilsvarende adgang til alle oplysninger, som skønnes nødvendige for revisionens gennemførelse.

Der er lovkrav om at udarbejde en funktionsbeskrivelse for intern revision. Funktionsbeskrivelsen er en aftale mellem virksomhedens ledelse og den interne revisionschef, og fastlægger intern revisions arbejdsområder overfor virksomhedens ledelse og de eksterne revisorer.

Funktionsbeskrivelsen skal som minimum indeholde bestemmelser om:

- Den interne revisions bemanning.
- Den interne revisions budget.
- Uddannelse af den interne revisions medarbejdere.

Oplysninger om aftaler om udførelse af særlige revisionsopgaver.

Bemandingen af intern revision er tilpasset intern revisions arbejdsområder, der fremgår af funktionsbeskrivelsen, og er som følge heraf meget forskellig. Intern revision i de største forsikringsvirksomheder består dog i dag af 6-10

revisorer. I de fleste tilfælde er bemanningen rekrutteret fra ekstern revision.

Uddannelsen i intern revision foretages og vedligeholdes bl.a. i fællesskab af branchens interne revisionsafdelinger. Revisionscheferne har etableret et uddannelsesudvalg, som tilrettelægger 4 kursusdage om året, hvor revisionsområder og –emner tages op til diskussion.

Ud over den lovpligtige revision af årsregnskaber udfører intern revision i forsikringsvirksomheder i et begrænset omfang ad hoc opgaver for direktionen.

Endvidere er der lovkrav om at udarbejde en revisionsinstruks for intern revision. Revisionsinstruksen er en aftale mellem intern revision og de eksterne revisorer. Revisionsinstruksen omhandler normalt en beskrivelse af, hvilke revisionsopgaver der skal udføres, og hvilke af disse opgaver, der påhviler intern revision samt retningslinier for samarbejdet mellem intern revision og de eksterne revisorer.

Revisionens udførelse

Revisionen af årsregnskabet er en løbende proces, som påbegyndes straks efter, at det foregående årsregnskab er vedtaget på generalforsamlingen. Revisionen bygger på tidligere erfaringer, og planlægges med fokus på de områder, hvor der er størst risiko for fejl i årsregnskabet. Her er væsentlighed et nøgleord i revisionens udførelse.

Revisionsarbejdet i forsikringsvirksomheder udføres i et tæt samarbejde mellem de eksterne revisorer og intern revision. Revisionen udføres i henhold til en årlig fordelingsplan af de enkelte revisionsområder.

Revisionen i årets løb omfatter en gennemgang af væsentlige og risikofyldte forretningsgange og systemer med henblik på at vurdere, om disse er sikkerhedsmæssigt betryggende, og om den interne kontrol er effektiv. I forbindelse hermed udvælges der stikprøver i bogføring og bilag, og der foretages gennemgang af afstemninger, her-

under afstemninger mellem fødesystemerne og bogføringssystemet.

Forsikringsvirksomheder har en omfattende anvendelse af edb. Det er derfor naturligt, at der anvendes særlige ressourcer på dette område.

Revisionen omfatter ikke en systematisk gennemgang af samtlige bilag, men det sikres ved anvendelse af stikprøver, at man kan bygge på de registreringer, der finder sted i selskabet. Det er således vigtigt, at selskabet har etableret nogle effektive interne kontroller, som kan opdage og korrigere eventuelle fejl.

Hovedparten af revisionsarbejdet udføres i årets løb dels på hovedkontorer og dels på lokale kontorer.

I forbindelse med revisionen af selve årsregnskabet kontrolleres værdiernes ejerforhold til selskabet, værdiernes tilstedeværelse og værdiansættelse, ligesom det påses, at gældsposter og andre forpligtelser er kommet korrekt til udtryk i årsregnskabet.

Rapportering

Hvis revisionen konstaterer væsentlige mangler ved regnskabssystemerne og kontrolfunktionerne, meddeles dette til bestyrelsen i revisionsprotokollatet. I dette omtales endvidere forhold, som revisionen mener er vigtige for bestyrelsens stillingtagen til det udarbejdede årsregnskab. Forud for indførelse i revisionsprotokollen udarbejdes en revisionsrapport, der drøftes i udkast med den ansvarlige leder for området. Revisionen har endvidere løbende kontakt til direktionen, hvor konklusioner fra revisionsarbejdet drøftes.

Når revisionshandlingerne er gennemført, vurderer revisionen, om det billede, som årsregnskabet ud fra en helhedsvurdering tegner af selskabets økonomiske situation, er retvisende. Anses årsregnskabet for at være retvisende, giver revisionen en "blank" revisionspåtegning på årsregnskabet. Er forholdene ikke i orden, har revisio-

nen pligt til at omtale dette og eventuelt give supplerende oplysninger i revisionspåtegningen.

Projektrevision

Af Claus Deela, HD(IØ) og Tina M. Laigaard, cand.merc.aud, begge fra Told- og Skatterevisionen

Indledning

Artiklen omhandler revision af projektstyring, og målgruppen er primært intern revision og controllerfunktionen. Artiklen er afledt af arbejdet med etablering af projektrevision begyndende i 1997 i Told- og Skatterevisionen.

Generelt har projektrevision to overordnede mål. Dels kan et mislykket projekt udgøre en trussel mod organisationens overlevelse og/eller renommé, hvilket kan medføre going concern overvejelser. Hertil kommer ledelsens behov for en uvildig information om status på et givent projekt. Begge mål relaterer sig til iværksættelsen af eventuelle ledelsesmæssige tiltag.

Begrebsapparat

Formålet med **projektrevision** er, at identificere og rapportere om faktiske/potentielle forhold og evt. mangler i projektstyringen, samt komme med anbefalinger i relation hertil. Helt grundlæggende vurderes projektets målorientering, - den dokumenterede styringsindsats, samt de undervejs truffne dispositioner.

Projekt skal i denne forbindelse forstås som en opgave, hvor kravene til opgaveløsning eller op-

gavens betydning gør, at ledelsen ønsker opgaven løst under anvendelse af projektformen.

Selve **opgavens natur** er i denne forbindelse underordnet, da det er håndværket projektstyring som er i fokus - fx. en større anlægsinvestering, organisationsændringer, og/ eller en edb-løsning.

Forskel mellem finansiell revision og projektrevision kan sammenfattes til (bearbejdning af kilde 1).

<u>Finansiell revision</u>	<u>Projektrevision</u>
Regnskabet retvisende og påtegning	Tilstandsvurdering (situation)
Økonomi/penge og regnskabspraksis	Tillige tid, ressourcer, kvalitet og projektstyring
Underlagt lovgivning	Ingen lovgivning

Projektrevision fokuserer på projektstyringen, og regelgrundlaget består af God edb-skik³, såfremt organisationen mangler et regelgrundlag for styring og opfølgning på projekter. Med udgangspunkt i FSR's Revisionsvejledning 14 og 174 fokuserer edb-revision² på det faglige revisionsmæssige indhold, herunder kontrolmiljøet.

Gennemførelse af projektrevision

Afhængig af projektarbejdets omfang og opgavetyper i organisationen er der behov for at revidere på flere **niveauer** med en stigende dybde i revisionshandlingerne - fx. fire niveauer.

- **Overvågning af organisationens projektmiljø** baseret på interne kontroller for projektarbejde.
- **Overblikrevision.** En mini-udgave af projektrevision, der på ganske kort tid skal kunne skabe et overblik over et projekt, der måske er "kørt af sporet", herunder afdække behov for eventuelle indgreb.
- **Løbende overvågning af udvalgte projekter** er en overordnet overvågning af den dokumenterede styringsindsats (styregruppeniveau).

• Projektrevision.

Projektrevision er den mest omfattende, idet de øvrige niveauer omhandler en delmængde på det overordnede plan, hvor undersøgelsen koncentrerer sig om iagttagelser om projektstyringen. Projektrevision kræver indsamling og gennemgang af projektdokumentation samt gennemførelse af interviews og/eller spørgeskemaundersøgelser. I grove træk består en projektrevision af indledende planlægning, risikovurdering/signalement af projektet (baseline), gennemførelse af revisionen, konklusion og evaluering samt rapportering. Hovedaktiviteterne ligner dermed finansiell revision.

Revisionen omhandler **hovedområderne** status, projektform og projektøkonomi. Status beskriver projektets aktuelle statussituation samt forventede målopfyldelse primært på områderne tid, ressourcer, økonomi og selve opgaven. Projektform skal forstås som en fællesnævner for det fundament projektet afvikles på strukturmæssigt, aftalemæssigt og organisatorisk. Hertil kommer den anvendte projektstyringsform. Projektøkonomi omfatter finansiell revision, projektets interne økonomistyring og kontroller, samt basisorganisationens økonomistyring af projektet.

Revisionens gennemførelse sætter krav om erfaring med projektledelse, samt erfaring med projektarbejde, revision af projektstyring eller forvaltning. Dernæst er der brug for revisionsmæssige angrebsvinkler såsom dataindsamling, analyse mm.

Da projekter ofte er underlagt et tidsmæssigt pres bør projektrevisionen udføres under hensyntagen hertil. Og der kræves derfor en god indlevelsessevne, konstruktiv, kompetent og serviceminded adfærd fra revisors side.

Rapportering

Gennemgangen dokumenteres i en revisionsrapport, hvis opbygning er identisk med hovedområderne. Ved overvågning og overblikrevision anvendes ad hoc rapportering.

Undervejs er det vigtigt, at revisionen og projektledelsen er enige om de fundne iagttagelser, herunder i.f.m. udkast til rapport. Ordvalget og

grundopfattelsen i rapporten er vigtig - også ved denne form for revision.

Kilder

1. Project Auditing Methodology, William S. Turner, Elsevier Science, november 1980
2. Edb-revision, Carsten W. Heilbuth, Carsten Tjagvad, FSRs Forlag
3. God edb-skik. FSR publikation, FSR's Forlag 1992
4. FSRs Revisionsvejledning nr. 14 og 17
5. Auditing Project Management of Information Systems Development, Ken Doughty, EDPACS, January 1996, VOL. XXIII, No.7

Opslagstavlen

Foreningen af Interne Revisorers bestyrelsesmedlemmer:

<i>Søren Kongsbo (formand)</i>	<i>Post Danmark</i>
<i>Tage Rasmussen</i>	<i>Handelshøjskolen, Århus</i>
<i>John Rasmussen</i>	<i>Den Danske Bank</i>
<i>Peter Birkholm Laursen</i>	<i>Handelshøjskolen, København</i>
<i>John Tyrrestrup</i>	<i>FDB</i>
<i>Frede Bech Poulsen</i>	
<i>Ane Marie Christensen</i>	<i>Unibank</i>
<i>Thorkild Jakobsen</i>	<i>Told-og Skatterevisionen</i>

Jobannoncer

Jobannoncer kan bringes i INFO for kr. 1.500. Annonceudkast sendes til: Bente Christensen, Post Danmark, Bernstorffsgade 23, 1577 København V.

Næste nummer af bladet udkommer i december 1998.

CIA-eksamen

Henvendelse kan rettes til Tage Rasmussen.

Indlæg om svig

Indlægget kan sendes til Tina M. Laigaard og kan evt. bringes anonymiseret.

Oplysninger om IIA

Hvis man ønsker oplysninger om **Foreningen af Interne Revisorer** henvises til Bente Christensen, Post Danmark, Intern Revision på ☎ 33 75 64 02 .

IIAs homepage: www.theiia.org

COSO rapporten (Internal Control Integrated Framework), som tidligere har været omtalt på månedsmøderne og nu sidst under kurset "Operationelt Revision" kan nu lånes til gennemsyn, før man evt. selv vil anskaffe den fra Orlando.

Rapporten er delt op i 4 bind:

- Executive Summary (7)
- Reporting to External Parties (25)
- Framework (118)
- Evaluation Tools (203 sider)

Henvendelse til sekretæren på ☎ 32 53 09 89

Mærkedage v/ Redaktionen

I forbindelse med årsmødet den 11. juni 1998 kunne formanden gratulere nedenstående, der i løbet af medlemsåret har haft jubilæum i forbindelse med medlemskab af foreningen:

30 år

Underdirektør Karlo Westergaard

20 år

Revisor Peter Grønkjær, Sparekassen Thy

Intern revisor Børge Jørgensen, 3M A/S

Revisionschef Arne Lenstrup, BG Bank A/S

Revisionschef John Pallesen, Den Danske Bank A/S

Vicedirektør Verner Søgaard, BG Bank A/S

15 år

Statsautoriseret revisor Lars Aggergren, Ernst & Young

Revisionschef Thorkild Jakobsen, Told * Skat

Underdirektør Hans Jæger, Unibank A/S

Statsautoriseret revisor Peter Birkholm Laursen, Handelshøjskolen i København

Revisionschef Torben Post Pedersen, Diskontobanken A/S

Statsautoriseret revisor Teddy Wivel, Ernst & Young

10 år

Kontorchef Jens-Olaf Madsen, Mærskolie & Gas A/S

Intern revisor Peter Petersen, Codan Forsikring A/S

Direktør Michael Rasmussen, Kommunernes Revisionsafdeling

Revisionschef Hanne Rousing, Alm. Brand Bank
Koncernrevisionschef Ole Sørensen, Alm. Brand af 1792

Statsautoriseret revisor Carsten Tjagvad, KPMG - C. Jespersen

Revisionschef Bjarne Wulff, Lån & Spar Bank

Udnævnelse

Fra The Institute of Internal Auditors har redaktionen modtaget følgende meddelelse:

Søren Kongsbo Elected to IIA Board

ALTAMONTE SPRINGS, FL - Søren H. Kongsbo, CPA, has been elected European Region North district representative by The Institut of Internal Auditors.

Kongsbo, who is employed as director of Audit at Post Denmark, previously served as a member og The IIA's Professional Issues Committee. He has been a member of the Board of the IIA-Denmark Chapter since 1985, and has served as treasurer and president. He has held membership in The Institute of Internal Auditors since 1981, and is also a member of the Association of State Authorized Public Accountants.

Kongsbo, who is a knight of the first class of The Order of Dannebrog, resides in Copenhagen, Denmark.

Redaktionen ønsker til lykke og vil i et senere nummer af INFO bringe et interview med Søren Kongsbo.